

Verwerking staatsinterventies bij de financiële instellingen in de nationale rekeningen 2008

De Nederlandse Staat heeft in het derde en vierde kwartaal van 2008 in de financiële markt geïntervenieerd. De Staat heeft aan diverse financiële instellingen kapitaal verstrekt. Het betreft Fortis Nederland, ABN AMRO Bank, ING, Aegon en SNS Reaal. Verder heeft de Staat zich garant gesteld voor leningen verstrekt door financiële instellingen en heeft de overheid de depositohouders bij de IJslandse bank Icesave alvast schadeloos gesteld door het voorschieten van de gegarandeerde bedragen. In deze notitie wordt beschreven wat de effecten van de verschillende interventies van de overheid zijn op het overheidstekort en de overheidsschuld in de nationale rekeningen 2008.

De beslissingen over de wijze van boeken van de overheidsinterventies zijn genomen op basis van de kaders zoals verwoord in het Europese systeem van rekeningen 1995 en het Handboek overheidsschuld en overheidstekort, waarbinnen het CBS moet werken. De interpretatie van de voorschriften door het CBS wordt met het doen van de halfjaarlijkse opgave van het overheidstekort en de overheidsschuld aan Eurostat impliciet ter beoordeling voorgelegd aan Eurostat. Indien uit de reactie van Eurostat blijkt dat dit noodzakelijk is, dan houdt het CBS zich het recht voor de genomen beslissingen aan te passen.

Verder geldt dat de boekingsbeslissingen zijn genomen op basis van de informatie die het ministerie van Financiën en De Nederlandsche Bank aan het CBS hebben verstrekt. Mocht later nog additionele informatie beschikbaar komen over de interventies, die van wezenlijke invloed zou zijn geweest op de beslissing van het CBS en waarvan het CBS niet op de hoogte was bij het nemen van de genomen beslissingen, dan houdt het CBS zich het recht voor de boekingsbeslissingen te heroverwegen en indien nodig te wijzigen.

Fortis Nederland

In september 2008 heeft de Staat voor 4 miljard euro kapitaal verstrekt aan Fortis Bank Nederland. In ruil voor dit bedrag kreeg de Staat een aandeel van 49 procent in Fortis Bank Nederland. Een week later, op 3 oktober 2008, heeft de Staat de Nederlandse activiteiten van Fortis Holding genationaliseerd. Dit betrof de Fortis Bank Nederland, Fortis Verzekeringen Nederland, Fortis Corporate Insurance en RFS Holding (ABN AMRO Bank). De kapitaalverstrekking van september werd met de transactie van begin oktober verrekend. In totaal heeft de Staat zo 16,8 miljard euro (inclusief de eerste 4 miljard euro) aan Fortis Holding (Brussel) betaald om de Nederlandse activiteiten van Fortis Holding te nationaliseren. In de

Centraal Bureau voor de Statistiek

ationale rekeningen is deze transactie geboekt als een aankoop van niet-beursgenoteerde aandelen in financiële instellingen door de centrale overheid.

In december 2008 heeft de Staat voor 6,54 miljard euro het aandeel van RFS Holding (het consortium van Royal Bank of Scotland, Fortis en Banco Santander dat gevormd is om ABN AMRO over te nemen) in ABN AMRO van Fortis Bank Nederland overgenomen. Hoewel Fortis Nederland al eigendom van de Staat was, had de Staat geen direct belang in RFS Holding. Om de beslissingen rond het fuseren van ABN AMRO en Fortis te faciliteren, achtte de Staat het van belang om een direct belang in RFS Holding te nemen. De Staat heeft een deel van eerder verstrekte langlopende leningen, met gesloten beurs, verrekend met het volledige aandeel van de 'N-share' in de RFS Holding (ABN AMRO). In de nationale rekeningen is het aandeel in de RFS Holding geboekt als de aankoop van niet-beursgenoteerde aandelen.

Beide transacties hebben geen invloed op het overheidssaldo van 2008.

Kapitaalversterking ING, Aegon, SNS Reaal

In oktober en november 2008 heeft de Staat in totaal 13,75 miljard euro kapitaal aan ING, Aegon en SNS Reaal verstrekt. Deze kapitaalverstrekkingen zijn in de nationale rekeningen als de aankoop van niet-beursgenoteerde aandelen door de Staat getypeerd. Deze transacties hebben daarmee geen effect op het overheidssaldo.

Garantieregeling financiële instellingen

Om het lenen door financiële instellingen te vergemakkelijken heeft de Nederlandse Staat in het vierde kwartaal van 2008 een garantieregeling ingesteld. Twee financiële instellingen (Leaseplan, NIBC) hebben hiervan gebruik gemaakt voor een totaal van bijna 3 miljard euro.

Zolang deze bedrijven geen beroep doen op de garantie leidt deze garantstelling niet tot een boeking in de nationale rekeningen. De vergoedingen die deze financiële instellingen aan de Staat betalen, leiden wel tot extra inkomsten van de Staat en hebben daarmee een klein positief effect op het overheidssaldo.

Schadeloosstelling depositohouders Icesave

In oktober 2008 kon de IJslandse bank Landsbanki en in zijn kielzog het Nederlandse bijkantoor Icesave zijn verplichtingen jegens de spaarders niet meer nakomen. Daardoor is het IJslandse depositogarantiestelsel van

toepassing waarmee depositohouders tot maximaal 20 duizend euro per rekening terugkrijgen van de IJslandse autoriteiten. Daarnaast kregen de Nederlandse depositohouders spaartegoeden voor het deel van 20 tot 100 duizend terug via het Nederlandse depositogarantiestelsel waarvoor de Nederlandse banken (90 procent van het bedrag tot 40 duizend euro) en de Nederlandse Staat (het restant tot 100 duizend euro) garant staan.

Vanwege liquiditeitsproblemen van de IJslandse overheid heeft de Nederlandse Staat in 2008 het terugstorten van de ingelegde gelden die volgens het *IJslandse* garantiestelsel vergoed moeten worden, aan de Nederlandse spaarders voorgesloten. Zo heeft de Nederlandse Staat via De Nederlandsche Bank een bedrag van 1,3 miljard euro vergoed. De Nederlandse Staat verwacht dit geld terug te krijgen van de IJslandse overheid. In de nationale rekeningen heeft deze 1,3 miljard euro daarom geen effect op het overheidssaldo en is dit geboekt als een (transitorische) vordering op de IJslandse overheid.

Het deel dat de Nederlandse Staat in 2008 als gevolg van beroep op het *Nederlandse* garantiestelsel aan de Nederlandse spaarders moest betalen bedroeg bijna 0,1 miljard euro. Dit bedrag heeft De Nederlandsche Bank voor de Staat voorgesloten. Dit bedrag is geboekt als een kapitaaloverdracht aan Nederlandse spaarders leidend tot een negatieve bijdrage aan het overheidssaldo van 0,1 miljard euro. Omdat de Nederlandsche Bank dit bedrag heeft voorgesloten, had de Staat ultimo 2008 een transitorische schuld aan De Nederlandsche Bank van 0,1 miljard euro. Deze schuld is overlopend en telt daarmee volgens de Europese definities niet mee in de overheidsschuld.

Effect overheidsschuld

Als gevolg van de bovenstaande interventies op de financiële markt heeft de Staat eind 2008 voor in totaal 37 miljard euro aan niet-beursgenoteerde aandelen in diverse financiële instellingen verworven. Tevens heeft de Staat eind 2008 44,3 miljard euro aan diverse leningen bij Fortis Bank Nederland uitstaan doordat de kasgeldstromen van de Fortis Holding België aan Fortis Bank door de nationalisatie doorgesneden zijn.

Deze 44,3 miljard is als volgt opgebouwd. De Staat verstrekke in oktober direct na de nationalisatie 34 miljard euro aan kasgeldleningen (te vergelijken met een rekening courant) aan Fortis Bank Nederland. Hierboven heeft de Staat langlopende leningen, ter waarde van 16 miljard euro, verstrekt. In december 2008 is hiervan 6,54 miljard euro verrekend bij het nemen van een direct belang in de RFS Holding. Tot slot had Fortis Bank Nederland voor ongeveer 1 miljard euro aan zogenaamde 'buy-sell-back' leningen bij de Staat opgenomen.

Centraal Bureau voor de Statistiek

In de nationale rekeningen is de kasgeldfaciliteit geboekt als het verstrekken van korte-termijnleningen door de Staat aan de financiële instellingen. Het restant van de lening is opgenomen als het verstrekken van langlopende leningen. De 'buy-sell-back' leningen zijn in de nationale rekeningen geboekt als het verstekken van een korte-termijnlening door de Staat aan de financiële instellingen.

De financiering hiervan door middel van het uitgeven van kort- en langlopende effecten leidde in totaal dus tot een toename van de overheidsschuld met ruim 80 miljard euro.